

„EDINOST“

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torških, četrtnih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— . . . 4.50 za pol leta . . . 6.— . . . 9.— za vse leto . . . 12.— . . . 18.—

Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se računajo po tarifu v petitu; za naslova z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema *izpravništvo* ulica Molino piccolo št. 3. II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprije reklama cije so preste poština.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V edinosti je moč“.

O preosnovi davkov.

Znano je, da je bila bivšemu finančnemu ministru, izidšemu iz nemške levice, gosp. Ernestu Plenerju, najprisrčnija želja ta, da bi proslavil svoje ime s preosnovo davkov. Hrepenel je po tem, da bi bilo njegovo ime spojeno s takim velikim, epohalnim delom. Tej svoji želji, temu svojemu hrepenenju in čestihlepu žrtvoval je celó svoje dobro ime kakor finančni minister. Da, tako je bilo: pod Plenerjem se je zgodilo, kar se ni zgodilo nikdar poprej robenemu finančnemu ministru, da namreč proračun ni bil rešen še sredi leta in je laboriral sami provizoriji in je moralo nastopiti še le drugo, nevtralnno, uradniško ministerstvo, da je popravilo to, kar je zanemarl in zamudil tisti mož, ki je bil poprej najrezkeji kritik, torej strah in groza vsakega finančnega ministra; tisti mož, ki je leta in leta trajajočim proslavljenjem samega sebe slednjič utrdil uverjenje tudi med svojimi nasprotniki, da boče prenašal gore in doline in da se nam odpre povsem novo obzorje v finančnem gospodarstvu, kadar postane minister, on, g. Plener.

Koliko razočarenje potem! Pokazalo se je, da g. Plener ne le ni bil veliko bolji, nego drugi finančni ministri, ampak da ni niti tega mogel izvršiti, kar je dovršil sleherni njegov prednik, tudi najnižje kakovosti, in kar je v prvi vrsti dolžnost vsaki konstitucionelni vladi, ki ne sme izdati niti novčiča brez dovoljenja parlamenta: da ni dovršil niti proračuna, da je imela torej doba Plenerjevega ministrovanja na sebi vse znake neustavnosti. Z blamažo Plenerjevo je bila moralno zadeta tudi vsa nemška levica, koje voditelj, prvi talent in veleum je bil ravno isti Plener. Z nevspehom nastopa Plenerjevega porušena je bila tudi vera v zmožnosti liberalcev za državno upravo, porušeno je bilo domnevanje, da brez sodelovanja nemšk levice sploh ne bi bilo mogoče upravljati državo.

Gospod Plener je zanemarl prvo dolžnost vsakega finančnega ministra v prvi vrsti na ljubo svoji ambiciji za izvedenje preosnove davkov. Velika žrtev je bila ta; tem britkeje je dejstvo, da je bila doprinešena zastoj. Tedanji dogodki so še v živem spominu. Veliko delo preosnove davkov

sploh ni bilo zasnutje Plenerjevo, ampak podedoval je ves elaborat po predniku mu, g. Steinbachu. Seveda se je poznalo vsemu načrtu, kakoršen je bil, ko so razpravljali o njem v zadnjih dneh koalicijske dobe, da ga je popravljala Plenerjeva roka. Res, kar je bilo izvirnega Plenerjevega na tem načrtu, je bilo tako, da je le slabšalo prejšnje delo Steinbachovo. Duh po Plenerju „popolnjene in popravljene“ preosnove je bil tako grozno fiskalichen, da je navstal proti istemu vihar v vsej javnosti. Ta odpor v javnosti je služil v trdno zaslabo parlamentarni opoziciji, sestavljajoči se tedaj v glavnem iz Mladočehov in krščanskih socialistov, da je mogla ista poseči po skrajnem sredstvu parlamentarne opozicije, po takozvani obstrukciji, zaviranju za vsako ceno. Držali so se brezkončni govori, (Češki posl. Dyck je govoril n. pr. pet ur zaporedoma), zahtevalo se je ob vsaki točki glasovanje po imenih, zbok česar se je tratilo mnogo časa in se razprava ni hotela ganiti z mesta; dogajali so se burni prizori itd. itd. Trajanje nezakonitega, neustavnega stanja brez proračuna in popolna nevspešnost parlamentarne mašine dovela sta slednjič do uverjenja, da tako ne moremo dalje in nesrečno ministerstvo koalicijsko izginolo je raz pozorišča in žnjim je zginola začasno tudi preosnova davkov, kajti le pod tem pogojem so dali Čehi obljubo, da ne bodo nasprotovali začasnemu ministerstvu Kielmanseggevega in da se odpovedo obstrukciji. Nepriljubljena preosnova davkov morala se je umakniti, da se je mogel rešiti proračun, v avgustu še le, mesto začetkom leta.

S tem je bilo zaključeno tako rekoč prvo razdobje v borbi za preosnovo davkov, seveda popolnoma negativnim vspehom.

Nastopilo je ministerstvo Badenijevo. Predsednik Badeni jel se je pogajati na vse strani in priznati moramo njega taktički dar: ohranil si je zavzeništvo nemške levice, podpora Poljakov mu je itak gotova, in dovol je do ugodnejših odnošajev med vlado in mladočeskim klubom. Le žal, da so nam še danes tajna sredstva, kojimi je grof Badeni provzročil to ugodnejo dispozicijo med Čehi. Grof Badeni je hitro izkoristil ta vspeh svoje taktike in nepričakovano gladko in hitro je bil rešen

lokami; nekoliko temnejši bil je ob gozdu ter višnjev nekje tam v daljini, nad nepravilno črto, označujočo obrise sredogorja. Po zraku preletavali so se ptiči, naravnost k nebu vzdigaval se je škrlanec, nevisoko nad zemljo letala je v lomljeni črti lastavica.

Ležala je v tem nekaka poezija, priprosta, ne umetna; mahoma si obmolknul, nisi bil očaran, kakor če vidiš kako panoramo alp, ne, nekaj prisrčnega, domačega, znanega, po katerim si hrepenel vse leto — uklet v zaprašene velikomestne ulice — prešinilo in prevzelo te je, seglo ti je v dno duše, kakor da si se rešil težke skrbi.

Trajalo je dosti dolgo predno sem počel govoriti z Vojtehom. Ni bil ravno gostobeseden, v njegovem besednjaku nahajale so se večinoma besede ko: „Aj, mhm, ne ne, poglejmo no“, toda vendar se mi je posrečilo, izvedeti od njega, da so spomladi pogorele tri koče, da je umrl stari gosač Mach, da je tam nekje treščilo v nekoga, da so blizu nas zemljemerci merili zemljo — vesti, katere so za dolgo časa razburkale gladino odljudne naše vasi.

Malo se je bilo ohladilo; veselo tekla je

ne le proračun, ampak je bilo rešeno tudi — seveda ne definitivno — ono vprašanje, ki je strmo glavilo zvitega grofa Taaffe-a in ob kojem se je zastoj upiralo in potilo ministerstvo Windischgraetzovo: vprašanje volilne preosnove. Res je sicer, da način, kakor se je rešilo to vprašanje za sedaj, znači le mal, vendar pa znamenit korak do definitivne rešitve, ali za osebo državnika grofa Badenija je vsprejetje volilne preosnove vendar-le veliko zadoščenje in ne smemo mu šteti v zlo, ako se je požuril, da je brzojavno obvestil cesarja o tem svojem vspehu.

Zanašaje se na srečo, ki ga je spremljala v razpravi o proračunu in volilni reformi, osmelil se je, da je odločno roko postavil na dnevni red tudi toli kočljivo preosnovo davkov; in to vzlic vsem odločnim protestom istih Mladočehov, zahtevalo jih, da se reši prej veliko nujnejši zakon o domovinstvu. Sreča tudi sedaj ni zapustila g. grofa Badenija: poslanska zbornica je vsprejela preosnovo davkov. Seveda je sreča Badenijeva obsežena najbolj v oslabeledosti te zbornice, koja oslabeledost in nezmožnost za odpor proti vladi izvira zopet iz dejstva, da se bliža čas novih volitev in nevarnost — zgube mandatov.

Te dni se vrši razprava o reviziji zemljiško-davčnega katastra. O znamenitih in ne baš prijetnih izjavah, ki jih je podal minister Bilinski predvčerašnjem, smo govorili že v zadnjem izdanju in govorimo tudi danes na drugem mestu.

Na tem mestu pa nam je namen, da posežemo v razpravo, vršivšo se minolega tedna o takozvanem „uvedbenem zakonu“ k novemu davčnemu sistemu. V teh razpravah se je največ govorilo o tem, kako razdeliti povišane dohodke novih davkov (pridobnine, davkov na rente in plače, osebne dohodarine). V prejšnjih razpravah se je namreč določila le visočina teh davkov, „uvedbeni zakon“ pa mora določiti, kako je porabiti povišane dohodke. Zastopniki avtonomistiškega načela, sosebno Čehi, so se trudili vso odločnostjo, da bi tudi finance posamičnih dežel imele klikor le možno veliko dobička od teh dohodkov in res se je vlada udala v tem pogledu kolikor toliko. Z druge strani se je pa zahtevalo, da bi se koli-

kobila, cesta bila je boljša, zaraščena, malo izvožena pred žetvo — tuji vozniki je niti niso poznali, toda Vojteh vedel je za vsako pešpot.

Na enkrat, Bog ve kako to, pripravljalo se je k nevihti.

Na zapadu pokazal se je teman oblak, nizko na obnebji, ter zakril popolnoma solnce; zdelo se ti je, kakor da je vse v prirodi utihnulo samega strahu, da so se škrljanci nekam poskrili morda instinktivno; samo lastavice letale so nizko ob tleh; velike muhe, brenčee, vznemirjale so konja. Vojteh je napravil resen obraz, gledaje na nebo.

„Nevihta bode“, dejal je, „še predno preteče ura. A do doma imamo še tri ure! In kobila se plaši; kakor se zabliskne, je že vsa po konci. Tega se bojim! In kako bodeva mokra!“ prestrašil se je. „Kaj pa — ne moreva-li prenočiti kje? Ni daleč od tod k Srbu na Dřinov. Tam-le za tistim vrhom je njegova hiša, v gozdu, vidite, tam le na desno, čez pol ure sva tam. Poznam ga že leta in leta, sprejme naju pod streho. Ugodnejše je vendar biti na suhem ob takem pasjem vremenu.“

Ni mi bilo prijetno. Hrepenel sem že po

PODLISTEK.

Prenočišče.

Češki spisal Jan Osten; prevel I. P.

Zamudil sem bil popoldanski vlak, prišel sem še-le zvečer. Potrpežljivo čakal me je Vojteh vse popoldne do večera, kjer sem na postaji moral izstopiti. Niti gostilnice ni bilo tam; zapeljal je konja nekam v senco, sam pa je legel pod drevo ob cesti, neprestano kadil iz pipe ter strmel v sinje nebo.

Ko je prišel vlak, vstal je počasi, otepel si prašne hlače, stopil k postaji ter mi od daleč migal s pipo. Izstopil sem, podala sva si roke, sel sem na voz, Vojteh potegnil je za vajeti, pomokal konju in že sva drdrala po neravni poljski poti.

Bilo je meseca julija, zvečer. Kakor daleč je segalo oko, videl si ob cesti žito, čisto rumeno, rumenečo se pšenico in oves, sedaj še zelen ko trava.

Kakor mirno dihanje zdravega človeka tresel se je gorki zrak navpično dvigaje se nad polji in

kor le možno znižal zemljiški in hišni davek. Dočim je vlada določila, da se ukupna svota zemljiškega davka zniža za 1% milijona, zahteva pa predlog manjine, da se ta svota zniža za 2% milijona. Na to stran pa je vlada neizprosna, kakor je razvidno iz predvčerajšnjega govora finančnega ministra, ki je v toli temnih črtah slikal finančno položnje naše države — ne, slikal ni, ampak namigaval je, kakor da stojimo neposredno pred pomolom.

Za leto 1896 in 1897 določa vladni predlog, da se zemljarina in hišarina znižata za 10%. Slov. posl. Robič pa je zahteval v davčnem odseku, naj bi se ta davka znižala malim posestnikom za 20%. Ker pa je davčni odsek zavrgel ta predlog, prijavil je predlog manjine, o katerem je razpravljala zbornica dne 12. t. m. Žal, da tudi v zbornici ni imel več sreče ta predlog posl. Robiča. Posl. Robič se je seveda potrudil, da tudi kolikor možno utemelji svoj predlog. Utemeljevanje Robičevo je dokaj poučno glede na nprav vseh dose-danjih načrtov za preosnovo davkov in glede na namen preosnove. Dokazoval je, da je preosnova, kakoršno razpravlja sedaj zbornica, prava satira na obljube in zatrditve, ki jih je podal bivši finančni minister Steinbach, ko je prišel pred zbornico se svojo predlogo. Med najnižjimi sloji dobe le posamičniki nekaj malega olajšanja, na srednji stan se navale večja bremena, a veliki kapital najde že priliko, da potegne vrat iz zanjke. V tem zmislu je utemeljeval posl. Robič svoj gori označeni predlog. Žal — brez uspeha. Ta zbornica je postala slaba... skrb za mandate je — sreča Badenijeva! Izvajanja poslanca Robiča prinesemo prihodnjic.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 22. maja 1896.

Državni zbor. Zbornica poslancev je nadaljevala včeraj razpravo o reviziji zemljiško-davčnega katastra in je vsprejela §§. 7. do 17. Razpravljala je potem o §§. 18. do 20., a se je razprava pretrgala. Z ozirom na izjave finančnega ministra od minole srede, s kojimi se je bil isti upri predlogu manjine, da bi se ukupna svota zemljiškega davka znižala za 2½ milijona, in iz kojih izjav je zvenelo naznanilo, da državne finance niso tako ugodne, kakor se misli sploh, da dosednji proračuni niso bili „popolni“, in da vlada stoji pred točko, koje ne bi hotela doživeti, stavlil je v včerajšnji seji posl. Vašaty nujni predlog, s kojim je zahteval pojasnila o višočini in kakovosti gotovin v blagajnah do leta 1895. ter o uporabljanju istih. Zajedno je zahteval od finančnega ministra, da naj se s proračunom vsakokrat predloži tudi predloga o uporabi gotovin v blagajnah.

Finančni minister — bodisi, da se mu je videlo, da je se svojim predvčerajšnjim slikanjem črno v črno vendar-le posegel malo predaleč, bodisi da ga je predlog Vašatega spravil v zadrego — ustal je takoj v nastopna pojasnila: Iz govora

domu; ni mi bila mila misel, da se prespim nekje iz milosti, kjer nas sprejmo morda neprijazno.

Toda Vojteh je — niti čakaje mojega odgovora — že zapeljal na cesto, vodečo v gozd, pognal konja, prižgal pipo, obrnil se na to k meni ter razlagal:

„Srb je že v letih; boleha, toda tako hudo pa tudi ni ravno ž njim. Bogat mož je. Od svoje mladosti trudil se je, prikupaval njiivo za njiivo, ženil se tudi ni, vse si je preskrbljeval sam, živel je tam v gozdu ko puščavnik. Pred dvema leti pripeljal si je neko mlauo žensko, Bog zna, od kod. Ta živi sedaj pri njem. Ni se oženil ž njo, toda ona mu streže in obskrbljuje ga boljše, ko lastna žena. Bog sodi, za kaj se pri njem drži! Mogoče, da si misli, da podeduje enkrat vse to bogastvo. Lepa ženska je, čakajte, ugajala Vam bode“.

Prišli smo v gozd. Temnejše bilo je pod visokim, košatim drevjem; bilo je skoro mraz; od daleč slišalo se je sem ter tje zamolklo, dolgo gromenje, ob katerem se je konj vedno plašil, glavo vzdignil, ušesa pospičil, rep zasukal ter skočil v stran.

(Dalje prih.)

posl. Vašatega bi utegnilo navstati domnevanje, kakor da je zmanjkalo 100 milijonov gotovine iz blagajn. Prosi torej, da bi se delala razlika med gotovinami v blagajnah in prebitki v blagajnah. Gotovine v blagajnah so potrebne tudi državi, kakor vsakemu podjetju. V Avstriji imamo mnogo blagajn, ki morajo biti primerno preskrbljene, ker iste preskrbljuje vso upravo. V deželnih glavnih blagajnah in v državnih blagajnah je 102—110 milijonov gotovine, družih 100 milijonov je po družih blagajnah, sosebno na železnica, poštah in brzojavah. Vlada pa more razpolagati le z onimi svotami, ki so v državnih osrednjih blagajnah. Ako je on, minister, govoril o gotovinah v blagajnah kakor o kaki bajki, menil je s tem le to, da od istih ni možno ničesar oddati, ker morajo krožiti. — Kar se dostaje družega vprašanja — prebitkov —, odgovoril da je minister že v odseku, da kontrola o uporabljanju pristoji državnemu zboru, oporekati pa mora menenju, da so ti prebitki veliki, kajti porabilo se je 10 milijonov za odkup solinic in 4 milijone za Ljubljano, a skoro se predloži zakonski načrt, s kojim se bode zahtevalo jeden milijon in pol. Konečno se je minister izrekel proti nujnosti predloga in zbornica je tudi odločila po želji ministra.

Z ozirom na izjave finančnega ministra od minole srede, ki so toli osupnile vse poslance, rekli smo mi že v zadnjem izdanju, da je g. minister morda navlaš napravlil tako temno sliko o naših financah, da bi nekako prikriil svoje fiskalične namene. V istem zmislu piše tudi „Deutsches Volksblatt“. Ta list izvaja: Vsakdo ve, da imamo v blagajnah kakih 200 milijonov gotovine. To ni bajka, to je dejstvo; denar je tu. Morda imajo te svote že svoj poseben namen, toda vlada bi morala povedati to. In kaj naj rečemo o izjavi finančnega ministra, da bi znižanje ukupne svote zemljiškega davka za malenkost še jednega milijona goldinarjev mogla dovesti do deficita? Ako pomislimo, da vsakoletni resnični prebitok presega proračunski prebitok za nekaj milijonov, potem si moramo misliti, da minister računa na veliko pomnoženje izdatkov v bodočih letih. In zbornica poslancev bi imela pravico zahtevati pojasnila tudi o tem. Ali kaj čemo, ko se zbornica sama odpo-veduje tej svoji pravici! Kopičenje gotovin v blagajnah je proti ustavi; poslanski zbornici je dovoljevati le pokritja za izdatke države in nič družega.

Naša zbornica pa resnično dovoljuje svote, ne da bi vedela čemu in tako še po preteku let ne ve, kako se imajo uporabiti narasli prebitki. Ako bi naš parlament vršil svoje pravo gledé na proračun, potem ne bi smel dovoliti niti jednega noviča novih dakov ali višanja starih, dokler ne ve, kakov je namen prebitkom. Tako postopanje bi bilo potrebno, ker vlada zahteva povišanja davkov vsakokrat, kadar se stavi kaka zahteva do državnega zaklada (uravnava plač, znižanje glavne svote zemljiškega davka). Po tem moramo soditi, da je vladi namen višati državne dohodke za namene, nepoznane parlamentu. Tako omenjeni dunajski list in menimo, da so ta izvajanja jako umestna.

V večerni seji zbornice poslancev se je nadaljevala razprava o reviziji zemljiško-odveznega katastra in so se vsprejeli §§. 18 do 20. Po odloženju razprave interpeloval je posl. Sch w a r z radi sokolske slavnosti v Čeških Toplicah. Na to interpelacijo je odgovoril ministerski predsednik, da so oblasti, zaupajoče treznemu mišljenju prebivalstva, dovolile toliko slavnost Sokolov, kolikor slavnost turnerjev. Ker je odbor turnerjev odpo-vedal slavnost vsled smrti nadvojvode Karola Ludovika se je seveda premenila vsa stvar. Oblasti so se morale bati, da bi vršenje sokolske slavnosti napravilo neugoden utis na prebivalstvo. To je vzrok, da se je prepovedala slavnost, ne pa kaka nasprotnost do naroda češkega.

Prisega dunajskega župana. Minoli terek je bil dan zmagoslavja za dunajsko krščansko ljudstvo, kajti njegov izvoljenec Strobach je slovesno vsprejel težavni posel vodstva dunajske občinske uprave. Že pred jednajsto uro so se zbrali v mestni dvorani vsi člani občinskega sveta, kakor tudi okrajni odborniki in načelniki raznih magistratnih uradov. Malo pred jednajsto uro so se podali štirje mestni odborniki v namestniško palačo po grofa Kielmansegga, v čegar roke je imel

položiti prisego z zlato verižico okrašeni župan Strobach. Vsi prostori so bili natlačeno polni, ko je dospel namestnik v spremstvu dr. Friebeisa v dvorano in otvoril slavnost z daljšim ogovorom. Namestnik je čestital najpreje novemu županu, povdarjal naloge, ki ga čakajo, izražal nado, da se bode vršilo njegovo delovanje na podlagi pravičnosti in spoštovanja vseh meščanov brez ozira na strankarska načela ali vero, ter da se bode vedno zavedal, da je kakor načelnik političnega oblastva prve instance navezan na dolžnosti nasproti državni upravi. Namestnik je sklenil z željo, naj bi bil končan strankarski boj in bi se pričelo resno delovanje. Na to je prebral dr. Friebeis v tem smislu sestavljeno prisego; župan Strobach pa je v dolgem govoru pojasnil svoje stališče in obljubil izpolnovati dolžnosti, katere se mu nakladajo sedaj. V prvi vrsti se je zahvalil cesarju za najvišje potrjenje, potem namestniku za njegovo čestitko, nato pa naglašal, da se ima dunajsko mesto zahvaliti za dosego svojih pravic v prvi vrsti domoljubni žrtvi moža, ki je bolj cenil splošne koristi, kakor samega sebe. Župan je izrazil nado, da najde podporo v svojih tovariših, uradnikih in vladi, slovesno je zagotavljal, da se bode vedno spominjal, da načeljuje cesarski prestolnici, v kateri prebiva krščansko, zavedno ljudstvo, katerega želji hoče vsikdar ustrezati. Konečno je apeloval na dobrohotnost vladarjevo, o kateri upa, da tudi v bodoče ne zapusti dunajskega mesta, ter je sklenil svoj splošno odobravan govori s trikratnim živio-klicem na svetlega cesarja. — S tem je bila zaključena velepomembna slavnost v veliko radost krščanskega ljudstva in v jezo židovsko-liberalne klike. Z dunajskim zavednim prebivalstvom izražamo tudi mi željo, da bi nova občinska uprava delovala v svoj ponos in blagor dunajskega mesta. Tako piše „Slovenec“. In ker soglašamo tudi mi s tu rečenim, ponatisnili smo jednostavno to „Slovenčevu“ izjavo.

Kronanje ruskega carja. Vse gibanje po Moskvi je gorostasno. Po krasno odičenih ulicah vrvela je včeraj ogromna množica, ko se je imela vršiti znamenita točka programa teh slavnosti: sprevod iz Petrove palače, kjer je bivala te dni carska dvojica, v Moskvo. Takoj, ko se jel pomikati sprevod, pričelo je zvoniti po vseh cerkvah. Vojaki so zaseli svoja določena jima mesta. Za raznimi dvornimi dostojanstveniki in deputacijami jezdil je car, za njim so sledili: minister carske hiše, generalni major in pobočnik carjev, 12 velikih knezov in mnogo princev, generalov, spremstva inozemskih knezov itd. Za temi se je vozila carica Marija Feodorovna, za njo pa velike knjeginje in princezinje ter dvorne dame. Vojaki so delali špalir od Petrove palače pa do Kremlija. Poveljnik vsega vojaštva je bil na desnem krilu ter je sporočil carju o številu vojaštva. Čim je sprevod dospel do mesta Moskve, zagromelo je 71 strelav iz topov. Tu je pozdravil carja generalni gubernator, pridruživši se sprevodu. Ob slavoloku je bil pozdrav od strani mestnih oblasti in društev, pozneje od strani načelnikov državnih oblasti, na Tverski ploščadi od strani plemstva, in slednjic ob Voskresenjskih vratih od strani Moskovskega gubernatorja in njegovih uradnikov. Tu je car stopil raz konja in carica raz voz. Ob vsej poti je duhovščina blagoslovljala sprevod. Carska dvojica s spremstvom je vstopila v Ibersko kapelo, kjer sta molila pred čudežno podobo Matere Božje. Carska dvojica opravila je molitve in poljubila svete podobe in relikvije tudi po družih katedralkah. Sveti sinod je blagoslovil carsko dvojico. Na mali teraci Blagovesčenske katedralke ponudil je maršal slavnostij kronanja carski dvojici soli in kruha. Od tu se je podala carska dvojica v Vladimirjevo dvorano, kjer so ju blagoslovili znamenjem svetega križa. Ko je carska dvojica stopila v Kremelj, zagrmil je zopet 101 strel, zvonilo pa je ves dan. Množice so pozdravljale carsko dvojico neopisnim navdušenjem.

Stroga sodba angleškega polkovnika o italijanski vojni v Afriki. Vojni dopisovalec turinskega lista „Gazzetta Piemontese“ sporočil je omenjenemu listu iz Adi-Kajé besedilo svojega razgovora, ki ga je imel dne 25. min. m. z angleškim polkovnikom Sladejem. Kakor že znano, šel je polkovnik Slade s posebnimi nalogi angleške vlade v Eritrejo, dasi italijanski oficijozni zatrjujejo, da je prišel Slade v Afriko le iz svojega

lastnega, zasebnega nagiba. Umevno je torej, da je Slade glasom rečenega poročila zatrdil tudi dopisniku lista „Gazzetta Piemontese“, da on, Slade, nima nikakoršne službene misije, ampak da je došel v Eritrejo zgolj iz osebnega interesa. Omenjeni časnikar je povprašal polkovnika Sladeja po njegovem menenju o italijanski vojni proti Abesiniji. Polkovnik je odgovoril, da je Italija pričela to vojno neverojetno lahkomiselno. In zaradi tega je prišlo to, kar je priti moralo. Usodepolno morali so Italijani občutiti popolno nedostajanje voznih poti in drugih komunikacij. Odkar zapoveduje general Baldissera v Eritreji, zboljšalo se je sicer že marsikaj, toda Italijanom preostaja še ogromnega dela. Najumestneje bi bilo, da se Italijani sedaj umaknejo popolnoma, in da počakajo ugodnejše prilike za — maščevanje.

Polkovnik Slade je omenil slednjič, da nameruje družba angleških in italijanskih podjetnikov zgraditi železnico iz Masave do Kasale. Potrebni denar da bodo dali angleški kapitalisti.

Baldissera se vrne v Italijo. Iz Rima poročajo: General Baldissera vrne se v Italijo, čim bode končana razprava proti Baratieriju. Namen tej začasni vrnitvi je ta, da se Baldissera sporazumi z vlado glede nadaljevanja vojne v Afriki prihodnje jeseni.

Vlada zatrjuje, da je angleški polkovnik Slade dobro izvršil svojo nalogo pri Meneliku. (Z druge strani pa zatrjujejo isti italijanski oficirji in z njimi vred Slade sam, da on nima nikakoršne misije, kakor poročamo o tem na drugem mestu. Verjetneje je na vsak način, da je polkovnik Slade res tajni pooblaščenec in posredovalec!) Govori se tudi, da je ruska vlada vplivala na Menelika, da vrne ujete Italijane. S tem pa sevé ni še rečeno, da Italija — ni plačala Meneliku odkupnine.

Angleška v Afriki. Po dolgem prestanku došlo je slednjič med svet vendar zopet poročilo o angleški ekspediciji proti Sudanu. Ta dolgi molk je popolnoma umeven, kajti Angleži bili so zopet jedenkrat — tepeni. Evo, kar pišeta o tem porazu „L'Avenir Egyptien“ in „Daily Mail“: Anglo-egipčanske čete spopadle so se z derviši pri Akaséju. Egipčanski vojaki vedli so se vse drugo, nego hrabro. Angleški častniki morali so z revolverjem v roki siliti egipčanske vojake, da so ostali v ognju. Ko je napadlo konjištvo dervišev Egipčane, polotil se je poslednjih strah. Derviši bližali so se v galopu. Tudi o tej priliki pokazali so svojo drzovitost in preziranje smrtne nevarnosti. Dasi se jim je vsula nasproti prava toča krogelj, drveli so drzno napej, v sovražnika. Le malo koji derviš je padel, kajti umevno je, da so prestrašeni egipčanski vojaki streljali jako slabo. Videvši Egipčani sovražnika, ki je udril divjim krikom mednje, pometali so puške in zbežali nasproti egipčanskim, novim bataljonom, ki so prihajali v pomoč. Nove čete ustavile so gozovite konjike in na to so se umaknili derviši. Da niso pravočasno dosele mnogoštevilne nove čete, poraženi bi bili Egipčani popolnoma.

Prebivalstvo v Aleksandriji in v Kairu je zelo vzenemirjeno, ker nameruje Angleška nadomestiti egipčanske vojake z vojaki, koje pošlje iz Indije. Ljudje se bojé, da se bode širila kolera potem še bolj, kajti splošno menenje je, da so zanesli kál te bolezni v Egipt baš vojaki iz Indije, kjer vlada večna kolera. A kaj se zmeni angleška sebičnost za take pomisleke, kaj je kramarski nravi Angležev, če se tudi pogubi na tisoče in tisoče življenj?! Takó širije Evropejci v Afriki — kulturo.

Različne vesti.

Nadvojvoda Karol Ludovik. †

V četrtek ob 3. uri popoldne so prenesli mrtvo truplo iz sobe, v koji je umrl nadvojvoda, v veliko mramorno dvorano. Kakor je primerno žalostni priliki, je bila vsa dvorana preprežena črnimi draperijami. Svit dneva ni prodiral v dvorano, razsvetljale so jo le sveče na visocih kandelabrih. Truplo je ležalo v odprti krsti, ležeči na odru sredi dvorane, nad odrom se je spenjal baldahin. Poleg odra sta opravljala molitve dva duhovnika. V dvorani je vladala slovesna smrtna tišina. Ko

je bilo truplo prenešeno v to dvorano, došla je tjakaj nadvojvodinja udova z ostalimi člani družine; vsi so poklekli k molitvenikom. Na to je duhovnik Zak blagoslovil truplo. Po dovršenem obredu umaknila se je rodbina iz dvorane; slovo od dražega pokojnika je bilo srca pretresujoče. Sinoči so prenesli truplo v grobišče pri oo. kapucinih. Hrvatsko-slovenski klub je zastopal na tej slavnosti njega predsednik Bulat.

Radi smrti nadvojvode Karola Ludovika vijejo se v Gorici črne zastave na poslopju deželnega zbora in magistrata. Goriški župan je odposlal udanostno sožaljško. Istotako tudi deželni glavav in druge oblastnije ter društva. Pokojni nadvojvoda je bil l. 1891. v Gorici, o priliki ko je obiskal goriško kmetijsko razstavo.

Nadvojvoda Leopold Salvator. V izdanji za sredo smo prinesli po določenem programu vest, da pride 20. t. m. v Gorico nadvojvoda Leopold Salvator iz Zagreba. Poročilo je bilo razglašeno uradno in smo pričakovali nadvojvode z gotovostjo istega dne. Smrt v prejasni vladarski rodbini odločila je drugače in radi tega ni prišel prejasni nadvojvoda v Gorico ter se ne ve, kdaj se izpolni namerovani obisk.

Osebnosti. Cea. kr. namestnik vitez Rinaldini odpeljal se je na Dunaj. Predsednik višega deželnega sodišča tržaškega, akselencja E. A. Peck, odpotoval je na dopust v Gradec.

Imenovanje. Tržaški c. kr. namestnik imenoval je konceptnega vežbenika Rudolfa barona Gorizuttija, začasnim namestniškim koncipistom.

Občni zbor podružnice družbe sv. Cirila in Metoda na Groti bode drugi Binkoštni praznik t. j. dne 25. t. v prostorih otroškega vrta v Rojanu ob 11. uri predpoludne se sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Posamezni nasveti in želje. 5. Volitev novega odbora. K obilni udeležbi uljudno vabi

ODBOR.

Odbor „Delalskega podp. društva“ se je v svoji prvi seji konstituiral sledeče: Predsednik: Mate Mandić; podpredsednika: Bogdanović Ante in Hrvatini Miha; tajnika: Perušek Vinko in Bubnič Josip; blagajnik: Perhac Jakob; knjigovodji: Černe Ivan in Krivošić Ivan; knjižničar: Muha Anton. Društveni gospodarji: Rep Anton, Ipavc Ivan, Čevna Anton in Primožič Fran. V razsodišče sta bila voljena od strani odbora: Žitko Fran in Čargo Fran; zastavonosci pa: Hvastja Ivan, Haipej Josip in Krašna Anton.

Zabavni vlak v Postojino. Na binkoštni ponedeljek, t. j. dné 25. t. m., odpelje se iz Trsta v Postojino posebni zabavni vlak. Odhod iz Trsta ob 10. uri 50 min. predp., dohod v Postojino ob 1. uri 40 min. Vlak se vrne iz Postojine ob 8. uri 15 min. zvečer.

Dávica v Idriji. Iz Idrije poročajo: Poslednji čas pojavila se je v našem trgu dávica. Deset otrok je obolelo za to toli nevarno kužno bolezen. No, Bogu bodi hvala, petorica jih je ozdravila, a le dva sta umrla. Tukajšnje oblasti ukrenile so vse potrebno, kar velevala zdravstvena véda, da preprečijo — kolikor je v človeški moči — širjenje te bolezni.

Misteriozen slučaj. V Solkanu pri Gorici so našli igrajoči otroci na njivi še skoraj popolnoma svežo žensko levo roko od lakta dol. Sumnič in govoriči se marsikaj. Preiskava se vrši. Govoré, da je roko proučeval neki medicinec itd.

Osemnajst let po nedolžnem zaprti! Iz Zagreba poročajo: Te dni se je pokazalo, da sta bila dva moža, koja sta bila pred leti obsojena na dosmrtno ječo, ker sta bila na sumu, da sta oropala vozno pošto in ubila postiljona, popolnoma nekriva tega roparskega umora. Jeden izmed teh dveh po nedolžnem obsojenih umrl je že po sedmem letu v ječi, drugi, imenom Čelko, uložil je tekom let že neštevilno prošenj za pomiloščenje, zagotavlja svoje nekrivdo. Toda vse rotenje mu ni pomagalo nič. Še-le preiskava proti Stenjevškim tolovajem je pokazala, da so isti tolovaji ubili dotičnega postiljona ter oropali pošto. Vsled tega je odredil banski stol, da je pregledati spise razprave proti Čelku in prirediti novo razpravo. . . . Katera človeška oblast pa povrne siromaku onih 18 let, ki jih je prebil po nedolžnem v ječi?

Koledar. Danes (23.): † Deziderij, škof. — Jutri (24.): Binkošti. Prihod sv. Duha. — V ponedeljek (25.): Binkoštni ponedeljek. Vrban (Urban)

papež. — Prvi krajec. — Solnce izide ob 4. uri 25 min., zaton ob 7. uri 30 min. — Toplota véčeraj: ob 7. uri zjutraj 14.5 stop., ob 2 pop. 16.5 stop. C.

Delavsko gibanje na Angležkem.

Spisal M. Kamušič.

Delavsko vprašanje je važno za vsacega, ki se hoče poučiti o napredovanju más nižjih slojev človeškega društva

Da poznajo tudi naši delavci, kako se njih bratje na Angležkem bojujejo za svoje pravo, hočem tukaj načrtati na kratko razvoj delavskega gibanja na Angležkem.

Sidney Well in njega soproga Beatrice sta v minolem letu poslala v svet znamenito knjigo pod naslovom: „Zgodovina delavskih društev“. Sidney in Beatrice sta preiskala in zgodovinsko uredila in pojasnila delavsko gibanje na Angležkem. Vsa delavska društva odpirala so jima bogate zbirke in knjižnice. Stopala sta med delavske kroge in njih voditelje, da se poučita iz nekalnega vira o delavskem gibanju in njega stremljenju. Zgodovina dokazuje, da je bilo pričelo delavsko gibanje na Angležkem v osemnajstem stoletju. S časom se je bilo število delavcev namnožilo in že takrat ustvaril se je stan delavcev d ninarjev, kateri ni imel nade, da bi kedaj postal samosvoj gospodar. Kakor je napredovalo znanstvo, razvijala se je tudi tehnika bolj in bolj; kakor posledico temu izumili so se razni stroji, mali in veliki, ki naj bi nadomestovali delavca. Za nakup takih strojev je trebalo mnogo kapitala; delavci niso zmogli tega in tudi mali obrtniki ne. Zato se je združilo delo, vsa večja podjetja so v rokah velikega kapitala.

Nastal je boj. Delavec in podjetnik sta se ločila v dva tabora.

Do tedaj varoval je delavca zakon kraljice Jelisave. Ta je določeval 12 urno delo po letu, od zore do mraka po zimi. Tudi plačilo bilo je določeno po vladnih organih. No, ta zakon se pa ni nikakor oziral ne na otroke ne na ženske; pa tudi nezvezbanih delavskih pomočnikov in težakov je pozabil ta zakon. Tukaj vidimo, da vlade lahko določujejo delavni čas in plačila (ali mezde).

V istih dneh razširjevali so se razni nauki o narodni ekonomiji; med drugim tudi po Adam Smidu izražena misel o potrebi ceneje produkcije blaga. Delavec je ostal osamljen, pomoči je iskal in dobival samo v združenju za lastno korist.

Skoraj je dobila zakonito potrjenje ali sankcije teorija svobodne kupčije v zakonu „Free trade“. Pod „free trade“, t. j. svobodna trgovina, je Angličan razumeval ne samo prosti uvoz žita, ampak tudi svobodno kupčijo z delavsko močjo. V tem sta si bila sicer podjetnik ali gospodar in delavec svobodna. Prvi je skušal ceneje ko mogoče najemati si delavce, a ta se je potrudil, da bi kolikor le možno dražje prodal svojo delavsko moč.

Leta 1799. potrdil se je zakon na kvar delavca. Kadar so se ti združevali v „koalicijo“ ter tako skušali upreti se prenizkemu plačilu, je policija zaprla ali izgnala vsacega, ki je vodil kaki „štrajk“ ali pripravljal. Ječe so bile polne razsajalcev, brodi so prevažali trope delavcev-voditeljev v daljnje kolonije. Posledica tej represiji so bila pa tajna gibanja in skrivna združevanja delavskih sil. Ta strogi zakon bil je odstranjen še-le leta 1824. No, zdaj ni več strašil delavca stari zakon, a kaj mu je koristila svoboda, ko je imel še vedno premnogo in prehudih nasprotnikov. In ti so bili: tribunali, vsa državna uprava, t. j. ves uradniški stan od ministra do zadnjega škribača, plemstvo in cerkev.

Vsi ti činitelji podpirali so samo podjetnika in njega kapital.

Tako je šlo do 1871. leta. V tem letu sprejel se je novi zakon, kateri sicer dovoljuje „štrajke“, a kaznuje ob enem vsakoršno pripravljanje k temu; torej kakor je bilo leta 1799. Še-le leta 1875. priznal se je delavcem definitivno zakon o koaliciji.

Zdaj so se smeli prosto shajati in pogovarjati in pripravljati „štrajke“. — Ta zakasnelost bi se dala tolmačiti tako: hitro za letom 1824. silili so delavci brezmejno in brezmiselno v štrajke; nastali so razni „unios“ ali delavska društva, ali ta entuzijazem zagorel je ko slama, pa tudi ugasnil hipoma. Sila se je obrabila v prehudem naporu.

